నీడ

కిటికీ దగ్గర కూచుని ప్రయాణం చేయడం నాకు చాలా సరదా. అలాటి సీటు దొరికితే ఎంత దూరపు ప్రయాణమైనా బోర్ అనిపించదు. గిరగిరా తిరుగుతూ పోయే చెట్లనీ, గట్లనీ మధ్యమధ్యన ఆసక్తిగా చూస్తూ మరో ధ్యాసలేకుండా ప్రయాణం చేసెయ్యగలను. కిటికీలోంచి చూస్తే మరీ అందంగా కనిపిస్తుంది ప్రకృతి. ఎవరి హృదయపు లోతుల్లోకో తొంగి చూస్తున్నప్పుడు మరింత సన్నిహితంగా వెళ్లినట్టు, ప్రకృతికూడా అలా చూస్తుంటే మరింత దగ్గరైనట్టుంటుంది. మాట్లాడుతూనే మనిషి ఆంతర్యాన్ని చదవడం నాకు యిష్టం. చూస్తూనే ప్రకృతి లోలోపలి సౌందర్యాన్ని గురించి ఆలోచించడంకూడా అంతయిష్టం. అలా చూస్తున్నప్పుడు తరుచుగా నాకు కవులు ప్రకృతిని గురించి చేసిన ఉపమానం గుర్తుకొస్తుంది. స్త్రీతో ప్రకృతిని పోల్చడం వల్ల స్త్రీహృదయం ఎలా అర్థంకాక రహస్యంగా ఉండిపోయి ఆ రహస్యాన్ని విప్పాలన్న ఆసక్తి కలుగుతుందో, అలా ప్రకృతిని చూసినా! అందుకే నాకు కిటికీ పక్క సీటంటే అంత యిష్టం.

కాని నా కిటికీ పక్క సీటుని మరొకాయన ఆక్రమించుకున్నాడు. బందరు నుంచి బస్సులో వస్తున్నాను. పగటిపూట ప్రయాణం. బెజవాడలో కాఫీ తాగొచ్చేనరికి నా సీటుమీద మరోఆయన చాలాహుందాగా ఠీవిగా చూచుని ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటున్నాడు. రెండు మూడు నిమిషాలు అతని పక్కనే నుంచున్నాను, ఇటు చూస్తాడేమోనని. ఇటు చూస్తే సీటు గురించి చెప్దామనుకున్నాను. ఎంతకీ చూడకపోతే నేనే పలకరించాను.

“మేష్టారూ! మీరు యిలా జరుగుతారా;”

"ఏం" అన్నట్టు చూశాడాయన. అతని ముఖంలో చిరాకు, ఆశ్చర్యం పడుగు పేకల్లా అల్లుకున్నాయి.

"ఆసీట్లో కూచున్నానండి. కాఫీ తాగొద్దామని దిగాను" అన్నాను, సాధ్యమైనంత నమ్రతతోనే.

చిరాకు, ఆశ్చర్యంతోపాటు కోపం వచ్చిచేరి ముప్పేటల గొలుసైంది.

"అవతలకు వెళ్లినవాళ్లు సీట్లో ఏమైనా పెట్టుకొని వెళ్లలేకపోయారా? ఇలా కూచున్న వాళ్ళను లేవగొట్టడం ఏం సభ్యత?" అన్నాడాయన. అన్నాడే కాని అక్కడనుంచి జరగలేదు.

బైటికి వెళ్లినప్పుడు సీట్లో న్యూస్ పేపరు పెట్టి మరీ వెళ్ళాను. అది ఏమైందా అని చూస్తోంటే వెనక సీట్లో వున్నతని చేతిలో కనిపించింది.

"ఇక్కడ న్యూస్ పేపరు పెట్టి వెళ్ళానండి. ఎవరో తీసి చదువుతున్నారు గాబోలు." అన్నాను.

అతను చిరాగ్గా ఓసారి నా ముఖంలోకి చూసి విసుక్కుంటూ యిటు జరిగాడు.

"ఛి ఛీ, ఏం బస్సులో ఏమో. దీనికన్న రైలు ప్రయాణం సుఖం. వెళ్ళదలచుకున్న వాళ్ళకి క్లాసు కంపార్టుమెంటులైనా వుంటాయి. బస్సుల్లోనూ కొన్నిసీట్లు స్పెషల్‌గా వేసి వాటికి ఎక్కువ ఛార్జి వసూలుచేస్తే వీళ్ళ సొమ్మేం పోయిందో? తాహతున్నవాళ్ళు దానిలో వెళ్ళేవాళ్ళుగా."

గొణుక్కుంటున్నట్టుగా అన్నా చుట్టుపక్కల వాళ్ళకు వినిపించేటట్టు గానే వున్నాయి మాటలు.

నిజమే, మనిషిని చూస్తోంటే బస్సుల్లో తిరిగేవాడిలా లేడు. భారీశరీరం, నీటుగా అతను చేసుకున్న ముస్తాబు, హోదా వెలగబెడుతున్నట్టు నిటార్గా బిగుసుకుపోయి కూర్చున్నతీరు, ఒళ్లంతా కదపకుండా ఒక్క మెడమాత్రమే తిప్పి అటుయిటూ చూసే అతని చూపుల్లో ఠీవీ-చూస్తోంటే యిలా యిరుగ్గా అందరితోపాటు బస్సుల్లో ప్రయాణంచేసే వాడిలా అనిపించడంలేదు. ఏకారులోనో విశాలంగా వెనక సీట్లో కూచుని ఠీవిగా వెనక్కుజారబడి నాజుగ్గా

ఏ పుస్తకమో తీసి చదువుకుంటూ మధ్యమధ్య కిటికీలోంచి అవతలకి చూస్తూ కారుల్లో తిరిగేవాడిలా వున్నాడు.

ఈనాడు దేశంలో సోషలిజం కనిపించకపోయినా బస్సుల్లో మాత్రం కనిపిస్తుంది. ఇలాటివాళ్ళు అర్జీలు పెట్టుకుని ఆమాత్రంకూడా లేకుండా చేసేట్టు వున్నారు. దేశంలో పైతరగతి, మధ్యతరగతి, కింది తరగతి అంటూ మూడు వర్గాలున్నట్టే రైళ్ళలోనూ ఉన్నాయి. ఇప్పట్లో యీ హెచ్చుతగ్గులు తొలగిపోయేట్టు లేవు. ఫస్టుక్లాసులనీ సెకండు క్లాసులనీ బోగీలు తగిలించి ప్రయాణీకుల్ని వర్గాలుగా విడదీసే యీ బ్రిటిష్ పెట్టుబడిదారీ పాత సంప్రదాయం తొలగిపోవాలి. అన్నీ ఒకే క్లాసులే వుంచి, అవసరమైతే సగం రిజర్వేషన్ సీట్లు కేటాయిస్తే సరి. రైళ్ళల్లోనూ సోషలిజం వస్తుంది. ఇంత చిన్న రైల్లోనే సోషలిజం తేలేనప్పుడు యింత సువిశాలదేశంలో సోషలిజం తేగలరని అనుకోవడం కల్ల.

ఆలోచనల్లోంచి తప్పుకుని కిటికీలోంచి అవతలకి చూస్తే గలగల్లాడుతూ కృష్ణ కనిపిస్తోంది. ఆలోచనల్లో గుర్తించనేలేదు, బస్సు అప్పుడే కదలిపోయిందన్నమాట!

ఆగస్టునెల కృష్ణ పరవళ్ళు తొక్కుతూ పరుగెడుతోంది. ముఖమంతా జేవురించి ఆవేశంతో వూగిపోతూ చేతులుసాచి ఒళ్ళు విరుచుకుని కదులుతోంది. దూరంగా సన్నబడిపోయిన ఒంటిరేఖ గీతలా నీరసంగా అవతలిగట్టు, గట్టు వెనక గుంపులు గుంపులుగా దాక్కొని సమయం చూసి తిరుగుబాటు లేవదీద్దామని ఎదురు చూస్తోన్న మేఘాలు, ఆ తిరుగుబాటును చూడాలన్న ఉత్సాహంతో బారులు బారులుగా ఆ వైపు ఎగిరివెళ్తున్న పక్షులు– చూస్తుండగానే ఆ చిత్రం మారిపోయింది.

ఇళ్ళు, పొలాలు, కలుపుతీస్తోన్న బక్కచిక్కిన కూలీలు, గట్లమీద ఊరికే ఎదిగిపోయి అసహ్యంగా భయంగా ముళ్ళడొంకలు, అక్కడక్కడ తిండికి మొహంవాచి ఆకలికి తట్టుకోలేక పొలాల్లోకి జొరబడి మేస్తోన్న పశువులు, ఈ బస్సుల్నీ, యీ కార్లనీ యీ మోటారు సైకిళ్లనీ ఎక్కే తాహతు లేక కాళ్ళీడ్చుకుంటూ దూళి కొట్టుకుపోయి దారిపక్క ఒదిగొదిగి నడిచే సన్నకారు పల్లెజనం.

చిన్నపల్లె. పల్లెనిండా పూరిపాకలు జాలిగా, బీదగా. ఆ పాకల మధ్య పదో పన్నెండో పెంకుటిళ్ళూ, మేడలూ ఆ వూరిని ఏలుతున్నట్టు—ఠీవిగా కోటగోడల్లా పటిష్టంగా. ఇరుకైన ఆ వూరి వీధుల్లో మురికి కాలువలూ పెంట కుప్పలూ, రోడ్డుపక్క వచ్చేపోయే బస్సుల దూళిని పీలుస్తూ తమ జీవితాలకి అదే గొప్ప ఎంటర్‌టెయిన్‌మెంట్‌గా సంబరపడిపోయే పిల్లల గుంపులూ, వొంటిమీద నిండుగా బట్టల్లేని ఆ పిల్లల అంటుకుపోయిన పొట్టలూ, వాళ్ళని కసురుకొనే వాళ్ళపెద్దల వొంగిపోయిన నడుములూ—దారిపొడుగునా ఎన్నెన్ని చిత్రాలో!

చూస్తూ చూస్తూ యిటు తిరిగాను. నా పక్కతను నావైపే తదేకంగా చూస్తున్నాడు. దృష్టి మార్చుకుని మళ్ళీ కిటికీలోంచి అవతలకు చూస్తూ కూర్చున్నాను. కొద్దిసేపటి తర్వాత మళ్ళీ యిటు తిరిగితే అతని చూపులన్నీ నామీదే వున్నాయి. పరిచయస్తుని చూపుల్లా కుతూహలంగా లేవు. "ఆ కిటికీని అంటి పెట్టుకుని ఏమిటలా చూస్తాడీయన" అన్నట్టు చిత్రంగా వున్నాయి. అందుకే ఆ నొసలు చిట్లింపు, కుతూహలపు చూపులైతే కళ్ళు అలా కుంచించుకుపోవు. పెదాలు అలా బిగుసుకుపోవు.

నందిగామలో బస్సు ఆగింది. డ్రైవర్ కాఫీ తాగొద్దామని ఆ పక్క హోటల్లోకి వెళ్ళాడు. ప్రయాణీకుల్లో అరడజను మందివరకు దిగారు. బస్సు ఎక్కువసేపే ఆగేట్టువుంది. నాకూ్కడా బస్సుదిగి బయటి గాలిలో నుంచుందామని వుంది గాని నా పక్కాయన్ని తప్పుకోమని అడగాలి. అతన్ని పలకరించడం నాకిష్టంలేక అక్కడే కూచుండిపోయాను బయటికి చూస్తూ. రోడ్డవతల హోటలు పక్కన ఏనాడో మనం నిలువునా పాతేసిన రాచరికపు వ్యవస్థని తవ్వితీసి తెరమీద ఆడించి డబ్బు చేసుకుందామనే జానపద బాక్సాఫీసు దోపిడీ నిర్మాత తాలూకు సినిమా వాల్‌పోస్టర్ వుంటే చూస్తున్నాను. ప్రజల అమాయకత్వాన్ని డబ్బుగా మార్చుకునే యీ దోపిడీకి కేరళలో పశ్చిమ బెంగాలులో యీనాడు ఉద్వాసన జరిగింది. ఇక్కడి ప్రజలుకూడా అలా ఎప్పుడు తెలివిమీరుతారో మరి.

నా ఆలోచన తెగిపోయింది. పక్కన ఏవో కేకలు వినిపిస్తున్నాయి. ఇటు తిరిగి చూస్తే నా పక్కాయన ఓ ముష్టాడిమీద గొంతు చించుకొని అరుస్తున్నాడు.

"....చెప్తే నీక్కాదూ. ముందిక్కడ్నించి పో. అలాపోయి ఆ రోడ్డు మీద అడుక్కో, దర్టీ స్కౌండ్రల్ ఛీ ఛీ.... బస్సుల్లోకి కూడా ఎగబడ్డమే."

ఆ ముష్టి ముసలాడికి చెవుడో లేక యిలాటి వాటికి అలవాటు పడి పోయాడో ఏమో అతని మాటల్ని ఏమీ పట్టించుకోక బస్సులో మిగతావాళ్ళ దగ్గరికి కూడా పోయి యాచించి, రెండుచోట్ల యిచ్చిన పైసల్ని అందుకుని వాళ్ళకు దణ్నాలు పెట్టి దిగిపోయాడు.

"ఛీ ఛీ.... అడుక్కుతినే వెధవలకికూడా ఎంత నిర్లక్ష్యం. చెప్తే విని పించుకోడమంటూ ఉందా....ఒకటే ఎగపడడం. ఈ దేశానికి వీళ్ళనించి ఎప్పటికి విముక్తి లభిస్తుందో. వీళ్ళతో వేగలేక ఛస్తున్నాం" అన్నాడాయన యిటు తిరిగిన ముందుసీటు అతనితో.

ఆ వ్యక్తి నిజమేనన్నట్టు తలతిప్పాడు. "ఎక్కడ చూసినా వీళ్ళే కదండీ. రోజు రోజుకీ పెరిగిపోతున్నారు. వొళ్ళొంచి కష్టపడి పనిచేయడం కన్నా యిదే లాభసాటి వృత్తిగా వుంది వీళ్ళకి. అందుకే యిలా ఎగబడు తున్నారు జనం!"

అసలు ప్రభుత్వమే అడుక్కుతినే ప్రభుత్వమైనప్పుడు ప్రజలు ఐశ్వర్య వంతులు ఎలా అవుతారు? ఈ దేశంలో అడుక్కోవడమే లాభసాటి వృత్తి. ఈ దేశంలోనే కాదు, రోజంతా పనిచేస్తే దొరికే రోజువారీకూలి బత్తెనికీ, అడుక్కుతినేవాడి రోజువారీ ఆర్జనకీ అట్టే తేడాలేని ఏ దేశంలోనైనా అడు క్కోవడమే లాభసాటి. అడుక్కునే వాళ్ళు లేకుండావుండాలంటే కూలీల రోజు వారి బత్తెం ఎక్కువ కావాలి. అది ఎక్కువయినప్పుడు దుర్బలులు, అంగవికలులు తప్ప మిగిలినవాళ్ళంతా కూలిపనికే ఎగబడతారు.

"మొక్కజొన్నపొత్తులుసార్, వేడివేడి పొత్తులు సార్. ఇమ్మంటారా?

ఆలోచనలు చెదిరిపోయాయి. మొక్కజొన్న పొత్తుల మీద దృష్టి పడింది. పొడుగ్గా నిగనిగలాడుతున్నాయవి. దారి పొడుగునా ఒక్కొక్కగింజ వొలుచుకుతినొచ్చు మంచి కాలక్షేపం. కొందామనిపించింది. ఒకటి ఇవ్వమన్నాను. మంచిది ఏరి ఒకటి తీసియిచ్చాడు. డబ్బులకని చెయ్యి సాచాడు. వెనక జేబులోంచి తీస్తున్నాను. లోపలికి ఉన్నాయేమో తొందరగా చేతికి అందడంలేదు.

"ఏయ్ ఏమిటది....అలా మీద పడతావేం. కాస్త దూరంగా వుండలేవూ. ఆయన డబ్బులు యివ్వకుండా పారిపోడులే!"

కసురుకుంటున్నట్టు అంటున్న నా పక్కాయన మాటలకి మొక్కజొన్న పొత్తుల కుర్రాడు బిత్తరపోయి దూరంగా జరిగి నుంచున్నాడు. ఒంటి మీద మాసిన చెడ్డీ తప్ప మరింకేంలేని ఆ నల్లటి కుర్రాడి తెల్లటి కళ్ళల్లో మహాపరాధం జరిగిపోయినంత దిగులు ఆవరించుకుని వుంది.

అలా కుర్రాడ్ని బెదరగొట్టేసిన నా పక్కాయన్ని చూస్తే నాకు మహా చిరాకేసింది. అసలు ఆయన యింట్లో పిల్లల్ని కూడా అలా కసురుకొని ఎప్పుడూ చిరచిరలాడుతాడో, లేక మట్టికొట్టుకుపోయిన ఆ కుర్రాడి వొంటి దుమ్ము తన బట్టలకు అంటుకుపోతుందన్న చిరాకో మరి. ఏమయినా అంత అమాయకమైన ఆ పదేళ్ళ కుర్రాడ్ని అలా కసురుకోవడం నాకు నచ్చలేదు.

డబ్బులు యిచ్చేశాను. పుచ్చుకొని వెళ్ళిపోయాడు.

కాస్సేపట్లో బస్సు కూడా కదిలింది. తీరిగ్గా కిటికీ అద్దానికి జారబడి బయటికి చూస్తూ ఒక్కొక్క గింజే వొలుచుకు తింటున్నాను. ఎంత మెల్లగా తిన్నా గంట పట్టింది. కడుపు నిండిపోయింది. మరో పెద్ద వూళ్ళో బస్సు ఆగినప్పుడు కాఫీ తాగొచ్చాను. వస్తూవస్తూ ఇలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ కొనుక్కొచ్చాను. కాస్సేపు తిరగేసి దాన్ని పక్కన పెట్టాను. బస్సు కదిలాక కుదుపుల్లో చదవడం కష్టంగా వుంది.

"ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు?"

ఇటు తిరిగాను. నన్నే! నా పక్కాయన అడుగుతున్నాడు!!

"హైదరాబాదుకండి."

"బెజవాడ అవతలనుంచి వస్తున్నట్టున్నారు?"

"అవునండి. బందరునుంచి వస్తున్నాను."

"హైదరాబాదులో ఎక్కడికి వెళ్ళాలి?"

"చిక్కడపల్లి వెళ్ళాలండి. అక్కడ మా బాబాయిగారు ఉన్నారు."

ఆయన ఓ నిమిషం ఆగి "ఏదండీ ఆ వీక్లీ ఓ సారి చూసిస్తాను" అంటూ చెయ్యి సాచాడు.

ఇందుకన్నమాట ఆయన పలకరించినది! బోరుకొట్టి కాలక్షేపానికి పలకరించాడేమో అనుకున్నాను. లేకపోతే అంత అభిమానమా నా మీద!

అతనికి పుస్తకం అందిచ్చాను.

గంట తర్వాత దాన్ని తిరిగి యిచ్చేస్తూ "ఏం చేస్తున్నారు ఉద్యోగమా?" అంటూ ప్రశ్నించాడాయన.

అవునంటూ తలూపాను. ఆ తర్వాత చాలా ప్రశ్నలూ ఉద్యోగ విషయాలూ, స్వస్థలం - చాలా విషయాలు దొర్లిపోయాయి. ఒకచోట ఆయన ఆశ్చర్యంగా "ఏమిటీ!... మీ పేరు?" అంటూ అడిగాడు.

పేరు చెప్పాను.

"ఓహ్! మీరా... భలే చిత్రంగా కలుసుకున్నాం సుమండీ? నన్ను మీరు గుర్తుపట్టలేదేమో.... నేను– వెంకటేశ్వర్రావుని.... సూరి బాబుగారి అల్లుడ్ని.... చందనం మా ... ..."

"మీరటండీ. గుర్తుపట్టలేక పోయాను. ఎప్పుడో పెళ్ళిలో పెళ్ళిపీటల మీద చూశాను. ఆరేడేళ్ళు అయ్యుంటుందేమో కదూ! మీరు యిప్పుడు రామచంద్రపురం హెవీ ఎలక్ట్రికల్స్‌లోనేనా పని చేస్తూంట? చందనంగారు బావున్నారా?"

"బాగానే వుంది. అప్పుడప్పుడు మీ గురించి చెపుతుంటుంది."

యిద్దరమూ కబుర్లలో పడ్డాం. సంసార విషయాలు, ఉద్యోగ విషయాలు - ఇవే. ఏది మాట్లాడినా ఒక పరిధికి మించి అవతలకి పోవటంలేదు సంభాషణ. ఏ విషయం మొదలెట్టినా కాస్సేపట్లోనే ఆగిపోతోంది. మా ఇద్దరి

మధ్యా ప్రత్యక్ష పరిచయం లేకపోవడం వల్లా, యిద్దరి అభిరుచుల మధ్యా సామ్యం లేకపోవడంవల్లా ఓ అర్ధగంట గడిచేసరికి మరింకేం మాట్లాడుకోవాలో మాకే తెలీలేదు. అప్పుడప్పుడు ఒకోమాట ఒకో పలుకు — అలా గడుస్తోంది.

సూర్యాపేటలో బస్సు ఆగినప్పుడు ఆయనే కాఫీ ఆఫర్ చేశాడు. తాగొచ్చిన తర్వాత అతను మళ్ళీ యిలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ తీసి చదువుతూ కూచున్నాడు. నేను ఆలోచనల్లోకి జారుకున్నాను.

చందనం !

చందనం అప్పుడు సూరిబాబుగారి అమ్మాయి మాత్రమే.

"యిదిగో చందనం! నువ్వు కాస్సేపు అలా వుండు, నువ్వు తల దూరిస్తే యీ పని అయినట్టే" అనేంత దగ్గర అప్పుడు.

యిప్పుడు "చందనంగారూ బావున్నారా?" అని అడిగేంత దూరం.

సూరిబాబుగారు మా అందరికీ గురువులాంటివారు. వృత్తిరీత్యా లాయర్ అయినా మంచి కార్యకర్తగానే సుపరిచితులు. సభలు, సమావేశాలు, ఊరేగింపులు, ఉద్యమాలు ఆయన ఊపిరి. ఎలక్షన్లువస్తే యింక ఆయన యిల్లే మర్చిపోయేవారు. మాలాటి యువకుల్నందర్నీ కూడగట్టుకుని తరచు ఏదో ఒక కార్యక్రమం జరిపిస్తుంటారాయన. అందరికన్నా నాకే ఆయింట్లో ఎక్కువ చనువు వుండేది.

"శంకరం! సమయాని కొచ్చావు. పనుంది నాతోపాటు బయలుదేరు యింటికెళ్ళి భోంచేసి వచ్చేంత టైములేదు. యిక్కడ తినేసెయ్యి" అనేవారు సూరిబాబుగారు. మొదట్లో మూడు నాలుగుసార్లు మొహమాటపడినా తరచుగా యిలాటి సంఘటనలు ఎదురవుతూండడం వల్ల అక్కడే భోంచేసేవాడిని. అందుకే ఆ యింట్లో చనువు యెక్కువ. చందనం కూడా తండ్రిలాగే చనువుగా మెసిలేది.

"ఏమండోయ్ శంకరంగారూ! మీరు మొన్నటి మీటింగులో బ్రహ్మాండంగా మాట్లాడారట, నాన్నగారు చెప్పారులెండి. మరి నాకు మంచి పార్టీ యివ్వాలి. సగం పాయింట్స్ నేనే చెప్పానుకదా. ఏమంటారు? ఇస్తున్నారా.... అలా దాంతోపాటు సినిమా కూడాను" అనేది చందనం.

"ఓ తప్పకుండా యిస్తా" అనేవాడ్ని.

అంతే. ఆమె యెప్పుడూ రానూలేదు. నేను ఇవ్వనూలేదు. ఇది ఏ మద్రాసో, హైదరాబాదో కాదని మా ఇద్దరికీ తెలుసు.

చందనం ప్రభావం నా ఆలోచనలమీదకూడా పడుతుండేది. ఓసారి ఓ రచయిత మిత్రుడ్ని చూసి నాకూ కథలు రాయాలని అనిపించింది. అరడజను కథలు రాశాను. ఒకకథ స్థానికంగా వచ్చే ఓ చిన్న పత్రికలో అచ్చయింది కూడా. ఆ కథ చందనం చదివి "ఏం కథండీ యిది, అర్థం పర్థంలేని యీ ప్రేమలూ, త్యాగాలూ పెట్టి కథ రాయకపోతేనేం. సామాజిక చైతన్యం వుండాలండి శంకరంగారూ! సాహిత్యానికి సాంఘిక ప్రయోజనం విధిగా వుండితీరాలి. మీ చుట్టూ ఎన్ని సమస్యలులేవు. పొద్దున్న లేస్తే పేపరు మిల్లు కూలీలనీ, అల్యూమినియం వర్కర్లనీ, వాళ్ళనీ, వీళ్ళనీ కార్మిక సోదరుల మధ్యే తిరుగుతుంటారు కదా, వారి సమస్యల్ని తీసుకుని రాయగూడదటండీ. పెట్టుబడిదారుల గుత్తాధిపత్యం, శ్రమజీవులపాట్లు యెన్నిలేవు రాయాలంటే. ఏమంటారు? వాటివల్ల కొంతమేలైనా జరుగుతుంది! విటివల్ల ఏం ప్రయోజనం ఉంది చెప్పండి. ఇలాటి కథలు రాసేకన్నా చేతులు ముడుచుకుని కూచోడం మంచిది" అంది. ఆ తర్వాత మళ్ళీ నేను కథలు ముట్టుకోలేదు.

చందనం చాలా తెలివైనది. కాలేజీలో బి.ఎస్సీ. చదువుతోంది. ఆ చదువుకన్నా తండ్రి దగ్గర ఆమె పొందిన శిక్షణే ఆమెకు విశేషమైన జ్ఞానాన్ని యిచ్చింది. అవిడేకాదు. ఆ యింటిలో అందరూ అంతే. వాళ్ళన్నయ్య కూడా చాలా అభ్యుదయభావాలున్న వ్యక్తి. విశాఖలో 'లా'చదువుతున్నాడు. సెలవల్లో వచ్చినప్పుడు మాతోపాటు అన్ని కార్యక్రమాల్లోనూ పాల్గొనేవాడు.

చందనం అంటే మొదటినుంచీ నాకు అభిమానమే, – ఆమె తెలివి తేటలు - ఆమె ఆలోచనలు - ఆమె చొరవ నాకు చాలా నచ్చాయి. ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు అనిపించేది - అభిప్రాయాల్లో యింత సౌమ్యం వుండి యింత సన్నిహితంగా వచ్చిన ఈ అమ్మాయిని పెళ్ళాడితే బావుండునుకదా అని. ఆమెను ప్రేమిస్తున్నానీ, నాకు తెలియకుండానే ఆమెపట్ల ఆరాధన పెరిగిందనీ నే ననుకోను. ఆమె నాకు నచ్చింది. పెళ్ళి చేసుకుంటే బావుండు

నసిపించింది. అలాటి అవకాశం ఏమ్మాత్రం వచ్చినా వదిలిపెట్టగూడదని అనుకున్నాను. సమయం వచ్చినప్పుడు చెప్పాలనుకున్నాను. అప్పట్లో నాకు ఉద్యోగం లేదు. రాజకీయాల్లోపడి చదువు వెనకబడి అత్తెసరు మార్కులతో బి. ఏ. పాసయ్యాను. పైకి చదవాలనుకుంటే మార్కులు బాగా రాక సీటు రాలేదు. ఉద్యోగాన్వేషణలో వున్నాను.

ఒకసారి ఓ యింటర్వ్యూకని వైజాగ్ వెళ్లి వచ్చాను. ఇంటర్వ్యూ హడావుడిలో పడి ఓ పదిహేను రోజులపాటు సూరిబాబు గారింటికి వెళ్లలేదు. ఆ తర్వాత వాళ్ల యింటికి వెళ్లినప్పుడు తెలిసింది చందనానికి పెళ్లిచూపులు జరిగాయని. ఫిజిక్సు రిసెర్చి స్టూడెంటట, వచ్చి చూసుకుని వెళ్లారట.

సూరిబాబుగారు యీ విషయం చెప్తున్నప్పుడు మామూలుగానే ఆలకించినా ఆ తర్వాత యింటికి వెళ్ళి ఆలోచించినప్పుడు మనసు సన్నగా మూలిగింది. సూరిబాబుగారు ఎంత అభ్యుదయ భావాలున్నవారైనా తన కూతుర్ని తీసుకొచ్చి నాలాటి ఏ ఉద్యోగమూ సద్యోగమూలేని అతి సామాన్యుడికిచ్చి పెళ్ళిచేస్తారని నేను ఏనాడూ భ్రమపడలేదు. ఈలోగా ఏదైనా మంచి ఉద్యోగం దొరికితే నేనే ఆమెను కదిపి చూచాయగా ఆమె మనసు తెలుసుకుందామని అనుకున్నాను. కాని ఆ అవకాశం రాలేదు.

వారం రోజుల తర్వాత ఆ సంబంధం కుదరలేదని తెలిసినప్పుడు మనసులో ఆశ చిన్నగా మిణుకుమంది. కొద్దిగా సంతోషం కూడా కలిగింది. నెల రోజులపాటు ఉద్యోగం గురించి గట్టి ప్రయత్నాలే చేశాను కాని లాభం లేకపోయింది. ఎక్కడా వచ్చేజాడ కనిపించలేదు.

చందనానికి మరో సంబంధం చూస్తున్నారు. సూరిబాబుగారే ఓ రోజు ఓ మధ్యవర్తితో ఏలూరులో ఫలానా వాళ్ళబ్బాయి ఉన్నాడనీ, డాక్టరు పూర్తి చేసి యీ మధ్యే స్వంత డిస్పెన్సరీ పెట్టుకున్నాడనీ, ఆ సంబంధం చూసిపెట్టమనీ చెప్తున్నప్పుడు నేను అక్కడే వున్నాను. అప్పుడే నన్ను నేను తెలుసుకున్నాను.

కొద్ది రోజులు చందనంతో మాట్లాడటానికి అదోలా వుండేది. ఇప్పుడు మళ్లీ పూర్వంలా హాయిగా స్వేచ్ఛగా మాట్లాడ గలుగుతున్నాను.

ఆమెకు ఆ డాక్టరుది కూడా తప్పిపోయి చివరకు ఓ సంబంధం ఖాయపడింది. ఆయన ఇంజనీరు. హైదరాబాదు అవతల రామచంద్రాపురంలో పనిచేస్తున్నాడు.

చందనం బి.ఎస్సీ. పరీక్షలు రాసిన వెంటనే పెళ్లి జరిపించేశారు. పెళ్ళయి వెళ్లిపోయిన తర్వాత కూడా కొంత కాలం పాటు ఉత్తరాలు రాస్తూ వుండేది.

ఓ అయిదారు నెలల తర్వాత చందనం పుట్టింటికి వచ్చినప్పుడు చూశాను. అప్పటికి నాకు యింకా ఉద్యోగం దొరకలేదు. ఇంకా నేను ఆ ప్రయత్నాల్లోనే వున్నానని విని "పోనీ హైదరాబాదు వస్తారా. ఆయనతో చెప్తాను ఎక్కడయినా చూసి పెట్టమని" అంది. అంతదూరం వెళ్ళడం యిష్టంలేక మాట్లాడకూరుకున్నాను.

ఆ తర్వాత నాలుగు నెలలకు కాకినాడలో టెంపరరీగా ఓ ఉద్యోగం దొరికింది. రెండేళ్లు చేశాక, చివరికి బందర్లో యీ ఎల్.ఐ.సీ ఉద్యోగం వచ్చింది. ఆ తర్వాత భార్యకూడా.

"దగ్గరపడ్డట్టున్నాం... అదిగో ట్రాన్స్‌మిషన్ టవర్స్ కూడా కనబడు తున్నాయి!"

చందనం భర్త వెంకటేశ్వర్రావు నా ఆలోచనల్ని తరిమేశాడు.

ఆలోచనల్లోంచి తేరుకుని చూశాను. దూరంగా టవర్ కనిపిస్తోంది.

"మరయితే మీరు మా యింటికి ఎప్పుడొస్తారు? రేపు కుదరదేమో ఎల్లుండి రండి. అడ్రసు రాసిస్తాను" అంటూ చిన్న కాగితం తీసి అడ్రసు రాసిచ్చాడు.

మరో అర్థగంటలో బస్ డిపో వచ్చేసింది. రిక్షా చేయించుకుని వెళ్ళి పోయే ముందు "చందనంగారిని అడిగినట్లు చెప్పండి. వీలుచూసుకుని తప్ప కుండా వస్తాలెండి" అని చెప్పి బయలుదేరాను.

ఆ మర్నాడూ ఆ తర్వాత రోజు కూడా నాకు తీరిక చిక్కలేదు. మూడో రోజున పనేంలేకపోయినా మర్నాడు ఎలాగూ ఆదివారమేకదా, ఆయన కూడా యింట్లోనే వుంటాడుగదా ఆరోజు వెళ్ళొచ్చులే అని ఆగిపోయాను.

ఆదివారం ఉదయాన్నే వెళ్ళేసరికి ఆయన యింట్లోనే వున్నారు. ఆయన కంఠం వీధిలోకే వినిపిస్తోంది. ఎవరినో చెడామడా తిట్టేస్తున్నాడు! అలాటి పరిస్థితిలో నేను లోపలికి వెళ్ళడం బావుండదని కాస్సేపు మెట్లదగ్గరే తచ్చాడానుగాని ఆయనే చూసి "రండి, రండి! అక్కడే వుండిపోయారేమిటి?" అన్నాడు. లోపలికి వెళ్ళి చందనాన్ని కేకేసి వచ్చి "ఇంకా నుంచున్నావేం? వెళ్ళు బైటికి తగలడు. ఆ రమాపతిగారి యింటికెళ్ళి నేను రావడంలేదని చెప్పి వాళ్ళను వెళ్ళిపోమను" అన్నాడు.

గతుక్కుమన్నాను నేను. ఆ మాటలు నన్ను కాదనీ, ఆ గదిలో బిక్క మొహం వేసుకుని చేతులు కట్టుకుని నిల్చున్న చింపిరితల పనిపిల్లననీ నాకు తెలుసు. కాని ఆ మాటల్లో, నేను రావడంవల్ల తను ఎక్కడికో వెళ్ళాలను కున్న ప్రోగ్రాం కాస్తా ఆగిపోయిందన్న విసుగులేదుకదా అనిపించింది.

చందనం వచ్చింది. వస్తూనే "నిన్నా మొన్నా మీరు వస్తారేమోనని ఎదురుచూసాం. రాకపోతే మర్చిపోయారేమో అనుకున్నాను. బస్సులో వారు కలవకపోతే అసలు మీకు మేం గుర్తుండేవాళ్ళమా—నిజం చెప్పండి" అంది.

ఆమె చెప్పింది నిజమే గాని నిజమని ఒప్పుకోలేదు నేను. నిజం చెప్పకుండా విషయం దాటేస్తూ "చాలా దూరమండీ మీ యిల్లు. ఒకవూరికి వెళ్ళినట్టే. సిటీలోకి రావాలంటే మీకు యిబ్బందే" అన్నాను.

"స్కూటర్ వుంది గనక ఫరవాలేదు. అయినా తరచుగా సిటీలోకి రాము. పిల్లలతో బయలుదేరేటప్పుడు కాస్త యిబ్బందే అనుకోండి. అయినా ఎవరో ఒకరు లిఫ్ట్ యిస్తుంటారు-కార్లున్న ఫ్రెండ్స్ వున్నారులెండి. ఫరవా లేదు" అన్నాడు ఆయన.

చందనం కుశల ప్రశ్నలు వేస్తోంది సంసారం, పిల్లలు, అత్తవారింటి విషయాలు-అన్నీ ఆడవాళ్ళ ప్రశ్నలే. చందనం భర్త ఆరోజు బస్సులో కలిసి నప్పటి మా సంభాషణవేరు ఈ సంభాషణవేరు.

మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ యిప్పుడే వస్తానని లోపలికి వెళ్ళి కాఫీకాచి పట్టుకొచ్చింది చందనం. గంటకు పైగానే కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుండిపోయాం.

ఆడుకోడానికి వెళ్ళిన పిల్లలు పిచ్చారు. ఓ అమ్మాయి, అబ్బాయి. అమ్మాయి ఆమె పోలికే.

మరో గంట కూచుని వచ్చేద్దామని లేవబోయాను గాని చందనం వెళ్ళనిచ్చింది కాదు. "ఇంత దూరం వచ్చి భోజనం చెయ్యకుండా ఏం వెళ్తారు కూచోండి, భోంచేసి వెళ్దురుగాని" అంది. నేను ఎన్ని సాకులు చెప్పినా వీల్లేక పోయింది.

"మీరు మాట్లాడుకుంటూవుండండి. వంట చేసేస్తాను" అని ఆమె వెళ్ళి పోయింది. చందనం భర్తకీ నాకూ అట్టే సంభాషణ సాగలేదు. పొడిపొడిగా నడుస్తోంది. అంతలోకే ఆయన మిత్రుడు గాబోలు ఒకాయన వస్తే వాళ్ళిద్దరూ మాట్లాడుకొంటున్నారు. నన్ను ఊరికే పరిచయంచేసి మళ్లీ వాళ్ల సంభాషణలో వాళ్లు వుండిపోయారు. వాళ్లేదో స్కూటరు గురించి మాట్లాడుకుంటున్నారు.

".... వాడు మొన్న మసం వెళ్లినప్పుడు పెద్దగా రిపేరేం లేదండీ.... కాస్త దెబ్బతింది. సరిచేస్తాలెండి అని అన్నాడా. నిన్న సాయంకాలం వెళ్తే యాభై రూపాయలు ఛార్జి చేశాడు. వీడికన్న ఆ గేరేజీలో పెట్టుకున్నాడు చూడండి–హుస్సేన్– వాడే నయం" అన్నాడు ఆయన మిత్రుడు.

"వాడూ అలాటివాడేనండీ దొంగ వెధవ. అసలు వీళ్లంతా యింతే. వెధవలకి అందుకే ఎంత కష్టపడ్డా ఆ దరిద్రపు బతుకు తప్పదు" అన్నాడు చందనం భర్త.

సంభాషణ అలా కొనసాగుతూనే వుంది. ఆ వచ్చినాయన కంఠం చాలా పెద్దది, రూపాయినాణాలు గలగల్లాడినట్టు మోగుతోంది. కాని నాకు అవేం వినిపించడంలేదు. చందనమే నా కళ్ళల్లో కదులుతోంది. పాపం! చందనం యిలాటి భర్తతో ఎలా నెట్టుకొస్తోందో? ఆమె ఆలోచనలకి అతని ఆలోచనలకీ ఉత్తర దక్షిణ ధృవాలంత తేడావుంది. పేదవాళ్ళ సమస్యలే తన సమస్యలుగా భావించి బాధపడే చందనానికీ, వాళ్ళను చూస్తేనే అసహ్యించు కొనే చందనం భర్తకీ మధ్య ఒకరి దగ్గరికొకరు దాటి రాలేనంత లోతైన అగాధంవుంది. చిన్నప్పటినుంచీ ఒకరక మైన వాతావరణంలో పెరిగి ఆ రక మైన ఆలోచనలనే నరనరాన జీర్ణించుకున్న ఆమె యీ కొత్త వాతావరణంలో

ఊపిరి సలపక ఎంతగా గిలగిల్లాడి పోతోందో పాపం! క్షణక్షణం అతని ప్రవర్తన ముల్లులా గుచ్చుకొంటుంటే ఎలా భరిస్తోందో కదా. ఆమె మనసునిండా ఎన్ని తూట్లో? ముళ్లగాయాలతో మనసంతా చింకి పేలికలా అయిపోయి వుండాలి. ఆమె నవ్వుతూ తుళ్లుతూ మాట్లాడినా ఆ వెనక విషాదమే నిండి వుంటుంది.

"వస్తానండీ. మళ్ళీ కలుసుకుందాం" అంటూ ఆ స్కూటర్ అతను నా దగ్గరకొచ్చి షేక్ హేండ్ ఇచ్చి వెళ్ళిపోయాడు. చందనం భర్త గేటువరకూ వెళ్ళాడు. నేను కూడా వెళ్ళబోతూ ఆగిపోయాను. వంటింట్లోంచి చందనం కంఠం కంచు గంటలా వినిపిస్తోంది.

"ఇందాకనగా పంపిస్తే యిప్పుడటే రావడం. పోతులా తిరగడం తెలుసుకానీ పనిచేయడం తెలీదేం. రోజూ మాతోపాటు కాఫీ టిఫిన్లు పడుతున్నాయి కదూ ఒళ్లు కొవ్వెక్కి పనిమీద మనసు నిలవడంలేదేమో. నీకూ నాజూకు వొచ్చేసిందే. ఇటున్న యీనెపుల్ల ఆటెయ్యడానికి కూడా బద్ధకం బలిసిపోయింది. ఏవిటలా బెల్లం కొట్టిన రాయిలా నుంచున్నావ్, సంచి పట్టు కెళ్లి యాదయ్య దగ్గర కాయగూరలు పట్టుకురా. ఇదిగో యీ చీటీలో రాశాను- తీసికెళ్ళి చూపించు. బైట పెత్తనాలు చెలాయించక తొందరగా తగలడు" అంటూ విసుక్కుంటూ బైటికొచ్చి నన్ను చూసి ఆగిపోయింది.

చందనం అలా మాట్లాడడం ఆశ్చర్యంగానే వుంది. పనివాళ్లమీద పెత్తనం చెలాయించే ధోరణితో ఇంతకు ముందెప్పుడూ ఆమె మాట్లాడగా చూడలేదు. బహుశా చందనం మాటల్లో కోపమే గాని అసహ్యం లేకపోవచ్చు. పని తొందరగా చెయ్యలేదన్న కోపం తప్ప పనిపిల్లమీద చిన్నచూపు కాకపోవచ్చు.

కాని నేను అక్కడ వుండగానే జరిగిన మరో సంఘటన నన్ను నిర్విణ్ణుడ్ని చేసింది. నా అభిప్రాయాల్ని తారుమారు చేసింది.

భోంచేసిన తర్వాత సిగరెట్టు కాలుద్దామని వీధి అరుగుమీదకి వచ్చాను. చందనం పిల్లలూ, మరో ముగ్గురు పిల్లలూ అరుగుమీద రైలాట ఆడుకుంటున్నారు. వాళ్ళ మాటలూ, వాళ్ళ చేతలూ సరదాగా వున్నాయి. వాళ్ళవైపు

చూడకుండా సిగరెట్టు కాల్చుకోవడంలో మునిగిపోయినట్టు నటిస్తూ వాళ్ళ మాటలు వింటున్నాను.

అంతలో చందనం హడావుడిగా వచ్చింది. ఆమెను చూస్తూనే బైటి పిల్లలు ముగ్గురూ గేటు తీసుకుని పారిపోయారు.

"ఏరా రఘూ! ఆ పిల్లల్తో ఆడొద్దని చెప్పానా. చదువూ సంధ్యాలేకుండా వాళ్ళలాగే తయారవుదామనుకుంటున్నావా. ఈసారి మళ్ళీ వాళ్ళతో ఆడ్డం చూసానో వీపు చీరేస్తాను, జాగ్రత్త" అని కసురుకుని అక్కడే వున్న నన్ను చూసి—

"వీళ్ళతో వేగలేక చస్తున్నాననుకోండి. వద్దన్నపనే చేస్తారు. పక్క వాళ్ళింటికిపోయి ఆడుకోగూడదూ. ఎదురింటి పిల్లలే కావాలి వీళ్ళకి. ఈ కొంప ఒకటి యిలా తగలబడింది. క్వార్టర్సు మార్చేసుకున్నా బావుణ్ణు" అంది.

నాకేం అర్థంకాలేదు. ఆమె లోపలికి వెళ్ళిపోయిన తర్వాత వాళ్ళ రఘుని పిలిచి అడిగాను. పక్కింటి సునంద, రమేష్‌ల నాన్నగారు ఇంజనీరు ఎదురింటి రమణ నాన్నగారు గుమాస్తా. ఓసారి బైటికి వచ్చి చూస్తే ఆ తేడా స్పష్టంగా తెలిసింది. రోడ్డుకి యివతల వుంటున్న యిళ్ళన్నీ ఒక తరహావి, అవతల వుంటున్నవి మరో తరహావి.

చందనాన్ని యిలా నేనెప్పుడూ ఊహించలేదు. సూరిబాబుగారి శిక్షణలో పెరిగిన చందనం, ఆయన భావాల్ని పుణికిపుచ్చుకున్న చందనం యిలా మాట్లాడ్డం చాలా ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఆవిషయమే ఆమెతో అన్నాను.

ఆమె ఒక్కర్తే వున్నప్పుడు "మీరు చాలా మారిపోయారు సుమండీ. ఊహించలేనంత మార్పు వచ్చింది మీలో" అన్నాను.

ఆమె ఓసారి తన వొంటికేసి చూసుకుని నవ్వేసింది.

గంటసేపు వుండి నేను వచ్చేశాను. దారిపొడుగునా నాకు ఆవిడే గుర్తుకొచ్చింది.

హైదరాబాదులో మరో మూడు రోజులు వుండి వూరు అదీచూసి బందరు వెళ్ళిపోయాను. వెళ్ళిన రోజు ఆఫీసునుంచి అలా అలా తిరిగి ఇంటికి వచ్చేసరికి చందనం దగ్గర నుంచి వుత్తరం వచ్చివుంది.

అందులో మామూలు క్షేమ సమాచారాలు అయిపోయాక—

"... శంకరంగారూ! ఆరోజు మీరు నేను చాలా మారిపోయానని చెప్తే వెంటనే అర్థం చేసుకోలేకపోయాను. ఈ మధ్యకాలంలో ఒళ్ళు చేయడంవల్ల అలా అన్నారేమో అనుకున్నాను. కాని ఆ రాత్రి ఆలోచిస్తుంటే మీరు ఏ వుద్దేశంతో అన్నారో అర్థమైంది. మానసికంగా నేను చాలా మారిపోయాననీ, వెనకటి నా ఆలోచనలకీ యిప్పటి ఆలోచనలకీ విపరీతమైన తేడా వుందనీ మీ ఉద్దేశం కావచ్చు.

నిజమే నేను చాలా మారిపోయాను. నేనిలా మారిపోవడం ఒకొక్కప్పుడు నా మట్టుకు నాకే ఆశ్చర్యం వేస్తూవుంటుంది. మొదట్లో యీ మార్పు నాకే బాధకలిగేది. ఎంతో సంఘర్షణ జరిగేది. తర్వాత నాకు తెలియకుండానే నా మనస్తత్వంలో మార్పు వచ్చేసింది

ఈ దేశంలో భర్త ఎప్పుడూ భార్య తన అడుగుజాడల్లోనే నడవాలని కోరుకుంటాడు. తనకన్న భిన్నమైన ఆలోచనలు గల భార్యను ఏ భర్తా సహించలేడు. భార్య ఎప్పుడూ తనకు నీడలా ఉండాలని తనదే పైచెయిగా వుంచుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. తన వ్యక్తిత్వాన్ని నిలుపుకోడానికి ప్రయత్నించే భార్యముందు ఇన్ఫీరియారిటీ ఫీలయి ఆమెకు అలాటి అవకాశమే యివ్వకుండా జాగ్రత్త పడుతుంటాడు. తన గొప్పతనం తనవల్లే రావాలని, భార్యవల్ల రాగూడదని ఆలోచించే పాతకాలపు ఆలోచనలు మనవి. ఇది ఇక్కడి నరనరంలో జీర్ణించుకుపోయింది. ఈ వ్యవస్థలోంచి తొలగించి తీసేయలేనంతగా కలిసిపోయింది.

ఇలాటి పరిస్థితుల్లో నేను మాత్రం యింకెలా ప్రవర్తించగలను? నా భర్త అనురాగం దూరమైపోతుంది. కలతలు ప్రారంభమవుతాయి. నా సంసారం వీధిన పడుతుంది. నాజీవితమే దుఃఖమయ మవుతుంది.

అందువల్ల మరో గత్యంతరం లేక నేనూ మారక తప్పలేదు. చిత్రమేమంటే నాకు తెలీకుండానే నాలో యీ మార్పు వచ్చేసింది! నేనే కాదు ఈ దేశంలో ప్రతి స్త్రీ ఇంతే. అంతెందుకు మీ ఆవిడ విషయమే తీసుకోండి. ఆమె మీకన్న భిన్నమైన ఆలోచన్లు కలిగి వున్నదేమో ఆలోచించండి. పెళ్లికి పూర్వం ఆమె ఆలోచనా తీరు ఎలావున్నా ఇంట్లో అడుగు పెట్టినతర్వాత మీ మార్గంలోనే నడుస్తున్నదో లేదో ఆలోచించండి. ఆమెను నేను చూడక పోయినా యీవిషయం మాత్రం గట్టిగా చెప్పగలను. ఆమె మీకు నీడ. ఎందుకంటే ఇది భారతదేశం గనుక. అలాగే నేనుకూడా....''

ఉత్తరంమీద నీడ పడింది. ఇటు తిరిగాను.

మా ఆవిడ ! (1976)

★